

du lait dès le début de la production. La quantité de microorganismes peut être considérablement réduite grâce à un bon nettoyage et la stérilisation des récipients.

Majewski T. — **Beteiligung der beim Melken benützten Gefäße in der bakteriellen Verunreinigung der Milch.**

Die Arbeit bezweckt die Feststellung inwieweit die bakterielle Flora der Gefäßwände der beim ge-

wöhnlichen Stallmelken benützter Gefäße die anfängliche Steigerung der Mikroorganismen in der Milch beeinflusst. Im allgemeinen wurden 236 Proben aus folgenden Gefäßen untersucht: Kübel, Eimer, Siebkannen, Schwimmwertmesser, Quarte und Schöpflöffel. Die Ergebnisse beweisen, dass die Gefäße eine wichtige Verunreinigungsquelle der Milch bereits in ihrer anfänglichen Produktionsphase bilden. Die Zahl der Mikroorganismen kann wesentlich durch genaue Reinigung und Desinfektion der Gefäße herabgesetzt werden.

FIZJOLOGIA I PATOLOGIA ROZRODU ORAZ SZTUCZNE UNASIENIANIE

K. JAWORSKI, R. WĘGRZYNOWICZ
Kraków Wrocław

Wstępne badania terenowe nad stosowaniem oleistego prolanu, gestylu i stilboestrolu w niepłodności czynnościowej u krów i jałówek

Przeanalizowanie własnych przypadków oraz krytyczny przegląd dotychczasowego piśmiennictwa umacnia w przekonaniu, że zagadnienie zaburzeń cyklu jajnikowego jest w obecnym stanie wiedzy klinicznej jeszcze dalekie od rozwiązania.

Zauważyliśmy, że istnieje stała tendencja w klinice do szukania anatomicznego odpowiednika dla wytłumaczenia zaburzeń cyklu. Również przekonaliśmy się niejednokrotnie, że nieznanie anatomicznych zmian w narządzie rozrodczym, pomimo istnienia jałowoci, wyraźnie gasi lekarskie zainteresowanie przypadkiem. Tymczasem nie ulega wątpliwości, że ten okres neurohormonalnych zmian, kiedy jeszcze nie występują wtórnie końcowe skutki morfologiczne choroby, jest najodpowiedniejszym momentem do leczenia.

Przeważnie jałowoc na tle afunkcji jajników, tak namacalnie, widzimy w istniejącym przetrwałym ciałku żółtym. Często nie zastanawiając się nad tym, jaki jest charakter napotkanego ciałka żółtego, prawie zawsze staraliśmy się go wygniść.

Natomiast rzadziej interesujemy się brakiem ciałka żółtego, co bardzo często spotykamy zwłaszcza u krów dobrze odżywionych (opasionych), uważamy, że jajniki są normalne (nie zastanawiając się, że przecież w każdej fazie fizjologicznego cyklu zawsze jest ciałko żółte, a w pierwszej połowie cyklu nawet dwa ciałka żółte). Stan ten objawia się przeważnie skróconymi cyklami, cichą rują lub zupełnym brakiem rui. Według naszych spostrzeżeń brak ciałka żółtego jest najczęstszym rodzajem zaburzeń hormonalnych jajnika przy rozchwianiu korelacji przysadkowo-jajnikowej. Wydaje się, że jest to pierwszy

stopień zaburzeń powodujących niepłodność i jest stosunkowo łatwy do leczenia. Trudność polega na tym, że brak ciałka żółtego rzadko jest rozpoznawany jako schorzenie.

Szeroki wachlarz zagadnień niepłodności czynnościowej u bydła i w związku z tym bardzo różnorodnej terapii w praktyce terenowej, były przyczyną próby krytycznej oceny najczęściej stosowanych preparatów w tych przypadłościach.

Do doświadczeń zastosowano trzy preparaty oleiste: prolan (Bayer), gestyl (Organon), stilboestrol (Polfa).

Wymienione preparaty zastosowano w czterech kombinacjach: a) stilboestrol, b) stilboestrol i prolan, c) stilboestrol i gestyl, d) gestyl.

Próbę leczenia podjęto u 67 krów i 26 jałówek, wybranych spośród zwierząt niepłodnych, u których badaniem klinicznym nie stwierdzono zmian chorobowych w narządzie rozrodczym. Żywnienie jak również warunki klimatyczne były podobne (jeden powiat).

Na podstawie wywiadu ustalono: niezdolność zachodzenia w ciążę, w okresie od 3—18 miesięcy, latowanie się lub brak latowania.

W związku z kilkakrotnym badaniem klinicznym narządów rozrodczych podzielono zwierzęta na trzy grupy.

Grupa I — 24 krowy i 13 jałówek normalnie latujących się, ciałko żółte oraz pęcherzyki Graafa obecne.

Grupa II — 21 krów i 8 jałówek nie latujących się, u których stwierdzono ciałko żółte i małe pęcherzyki Graafa (niedojrzałe).

Grupa III — 22 krowy i 5 jałówek nie latujących się, u których nie stwierdzono kilka-

krotnym badaniem ciała żółtego i wzrastających pęcherzyków Graafa.

Badanie narządów rozrodczych przed zastosowaniem leczenia przeprowadzono co najmniej dwukrotnie. Z każdej grupy zwierząt wydzielono podgrupy a), b), c), d), które poddano leczeniu według podanego schematu:

a) 15 krów i 6 jałówek — stilboestrol 3 ml domięśniowo,

b) 18 krów i 6 jałówek — stilboestrol 3 ml oraz prolan 4 ml domięśniowo,

c) 17 krów i 9 jałówek — stilboestrol 3 ml oraz gestyl 4 ml domięśniowo,

d) 17 krów i 3 jałówki — gestyl 4 ml domięśniowo.

Grupie I — podawano leki na około 3 dni przed spodziewaną rują.

Grupie II — podawano leki po stwierdzeniu wzrostu pęcherzyka Graafa (kilkakrotne badanie).

Grupie III — kiedy po kilkakrotnym badaniu nie stwierdzono zmian w jajnikach, podawano leki.

Rezultaty tych doświadczeń ilustruje tabela.

Stosowany preparat	Leczone sztuk (razem)	GRUPA I		GRUPA II		GRUPA III	
		ruja normalna c. ż. oraz p. Gr.		brak rui c. ż. i małe p. Gr.		brak rui, nie stw. c. ż. i p. Gr.	
		leczone sztuk	stw. ciężę	leczone sztuk	stw. ciężę	leczone sztuk	stw. ciężę
a. stilboestrol	21	5 krów 2 jałówki	2 —	5 krów 2 jałówki	3 1	5 krów 2 jałówki	5 2
b. stilboestrol i prolan	26	7 krów 5 jałówek	5 4	5 krów 2 jałówki	3 1	6 krów 1 jałówka	2 —
c. stilboestrol i gestyl	26	6 krów 6 jałówek	6 6	5 krów 2 jałówki	3 1	6 krów 1 jałówka	3 1
d. gestyl	20	6 krów	3	6 krów 2 jałówki	3 1	5 krów 1 jałówka	2 1

Ujęte w tabeli wyniki zacielen są po jednorazowym unasienianiu, tylko w podgrupie a) po jedno lub dwukrotnym unasienianiu.

Dawki preparatów: 3 ml stilboestrolu — 18 mg, 4 ml prolanu i gestylu — 2000 j.

Omówienie wyników: jak wynika z powyższego zestawienia, najlepsze rezultaty uzyskano w grupie I-c, III-a i I-b. W odniesieniu do wszystkich grup I, II, III, rezultaty zastosowania preparatów szeregują się w następującej kolejności: 1) stilboestrol i gestyl, 2) stilboestrol i prolan, 3) stilboestrol, 4) gestyl.

Wnioski

Chcemy zaznaczyć, że uzyskane wyniki, zebrane w terenie bez możliwości utworzenia grupy kontrolnej, na stosunkowo niedużym materiale nie upoważniają do wyciągnięcia jakichś ostatecznych wniosków. Niemniej jednak na podstawie przeprowadzonych prób le-

czenia niepłodności czynnościowej, wysuwają się następujące wnioski wstępne:

1) Stosowanie stilboestrolu łącznie z gestylem lub prolanem daje prawdopodobnie najbardziej zadowalające rezultaty, szczególnie w przypadkach normalnej rui.

2) Stosowanie samego gestylu w przypadkach braku rui, w porównaniu z zastosowaniem samego stilboestrolu przechyla się zdecydowanie na korzyść stilboestrolu.

3) Poglądy, że stilboestrol wywołuje tylko ruję bez jajczkowania nie potwierdzają się w powyższych doświadczeniach, należy więc wnioskować, że wymienione dawki wywołują ruję nie hamują jajczkowania.

4) Badając krowy i jałówki kilkakrotnie, nigdy nie stwierdziliśmy stanu, który upoważnia do diagnozy „*corpus luteum persistens*”. Stwierdzone rzekome ciało żółte przetrwało zawsze było połączone ze zmianami w macicy.

5) W związku z zachęcającymi wynikami, stosowanie powyższych preparatów wymaga dalszego badania na liczniejszym materiale.

Piśmiennictwo

1. Aehnelt E. und Grunert E. Das sogenannte „*Corpus luteum persistens*” beim Rind in neuer Sicht. Veterinär-Medizinische Nachrichten 2. 1962.
2. Bernard J., Uwagi o niepłodności u jałowic i sposobach jej zwalczania, Med. Wet. t. 11, nr 10 1955, s. 613—618.
3. Bielański W. Rozród zwierząt gospodarskich, Warszawa 1962.
4. Jarosz S. Uzyskiwanie zapłodnionych i niezapłodnionych komórek jajowych po owulacjach samoistnych i prowokowanych u krów, ZNWSR w Krakowie, Zootechnika Z 2” nr 11, 1961.
5. Runge S. Przejawy płodności i niepłodności u bydła, Poznań 1949.
6. Zietzschmann, Krölling. Lehrbuch der Entwicklungsgeschichte der Haustiere 1955.

Adresy autorów: K. Jaworski, Kraków, Marchlewskiego 16b. R. Węgrzynowicz, Wrocław, Jackowskiego 23.

Яворски К., Бенгжинович Р. ПРЕДВАРИТЕЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАСАЮЩИЕСЯ ПРИМЕНЕНИЯ МАСЛЯНИСТОГО ПРОЛАНА, ГЕСТИЛА И СТИЛЬБОЭСТРОЛА ПРИ ФУНКЦИОНАЛЬНОМ БЕЗПЛОДИИ У КОРОВ И НЕТЕЛЕЙ.

Авторами испытывалась эффективность лечения бесплодия у 67 коров и 26 нетелей, у которых при клинических исследованиях не обнаружено патологических

изменений в половых органах. Применялись 4 варианта препаратов, причем стилбоэстрол с гестилом давали 80%, стилбоэстрол с проланом — 62,5%, стилбоэстрол — 62% и гестил — 53% оплодотворений.

Jaworski K., Węgrzynowicz R. — **Preliminary field studies of oleic prolan, gestyl and stilboestrol in functional infertility in cows and heifers.**

The authors made an attempt to treat 67 infertile cows and 27 infertile heifers in which by clinical examinations no pathological lesions were found in the reproduction organs. The preparations were used in 4 various forms and the following results were attained:

Stilboestrol and gestyl	80 per cent of fertilization
„ and prolan	62.5 per cent of fertilization
„ —	62.0 per cent of fertilization
Gestyl	53 per cent of fertilization

Jaworski K., Węgrzynowicz K. — **Investigations préliminaires sur l'application du Prolane huileux, du Gestil et du Stilboestrol dans la stérilité fonctionnelle chez les vaches et les génisses.**

Les auteurs effectuèrent des essais de traitement de 67 vaches et 26 génisses stériles chez lesquelles

on ne constata pas d'altérations pathologiques dans les organes génitaux. Les préparations étaient appliquées en 4 variantes et les résultats furent les suivants:

Stilboestrol et gestil	80 % de fécondations.
Stilboestrol et prolan	62,5% de fécondations.
Stilboestrol —	62 % de fécondations.
Gestil —	53 % de fécondations.

Jaworski K., Węgrzynowicz R. — **Einleitende praktische Untersuchungen über Anwendung von öligem Prolan, Gestil und Stilboestrol in der funktionellen Sterilität der Kühe und Färsen.**

Verfasser haben therapeutische Proben bei 67 sterilen Kühen und 26 Färsen ohne klinisch feststellbare krankhafte Veränderungen der Geschlechtsorgane, durchgeführt. Präparate wurden in 4 Varianten verabreicht, die Ergebnisse gestalteten sich folgend:

Stilboestrol und Gestil	80 % der Befruchtung
Stilboestrol und Prolan	62,5% der Befruchtung
Stilboestrol	62 % der Befruchtung
Gestil	53 % der Befruchtung

ZAGADNIENIA SPOŁECZNO-ZAWODOWE

WŁADYSŁAW LUTYŃSKI

Warszawa

Przepisy dotyczące lub interesujące służbę weterynaryjną ogłoszone w 1962 r.

I. Zwalczenie zaraźliwych chorób zwierzęcych

1. Zarządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 12 XII 1962 roku w sprawie ustalenia obszaru na którym w 1963 roku prowadzi się powszechne badanie bydła na gruźlicę we wszelkich jej postaciach (Mon. Pol. Nr 89, poz. 421) ustaliło, że do obszaru objętego powszechnym zwalczaniem gruźlicy bydła w r. 1963 włączono dodatkowo województwo kieleckie.

2. W związku z art. 26 ustawy z dnia 17 VI 1959 r. o hodowli, ochronie zwierząt łownych i prawie łowieckim (Dz. U. Nr 36, poz. 226) zostało wydane zarządzenie nr 159 Ministrów Rolnictwa oraz Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 XII 1962 r. w sprawie zwalczania u zwierząt łownych zaraźliwych chorób, które mogą być przeniesione na ludzi i zwierzęta gospodarskie (Dz. U. Min. Rol. Nr 21, poz. 85). Do tych chorób zarządzenie zaliczyło wściekliznę, pomór dzików, pryszczycę, wąglik i myksomatozę. W razie zetknięcia się w obwodzie łowieckim ze zwierzęciem łownym padłym lub podejrzanym (żywym lub zabitym) o powyższą chorobę uprawnieni do wykonywania polowania, służba leśna oraz właściciele lub posiadacze gruntów obowiązani są powiadomić o tym biuro gromadzkiej rady narodowej, które wiadomość tę przekazuje do powiatowego lekarza wet. Zwłoki padłych na powyższe choroby zwierząt łownych, znajdujące się na terenach będących w administracji państwowego gospodarstwa leśnego powinny być zabezpieczone przez właściwe nadleśnictwo i dostarczone w odpowiedni sposób do miejsca wskazanego przez powiatowego lekarza wet. Obowiązkiem powiatowego lekarza wet. jest niezwłoczne przeprowadzenie koniecznych badań tych zwłok w celu ustalenia rodzaju choroby i zarządzenia odpowiednich środków. W każdym przypadku stwierdzenia jednej z wymienionych na wstępie chorób

środki te zarządza powiatowy lekarz wet. po uzgodnieniu ich z oddziałem leśnictwa wydziału rolnictwa i leśnictwa, a w razie potrzeby także z powiatowymi lekarzami wet. powiatów sąsiednich.

Zarządzenie przewiduje następujące środki:

1) ustalanie okręgów:

- zapowietrzonych,
- zagrożonych,

2) wprowadzenie zakazu urządzania polowań w okręgach zapowietrzonych z wyjątkiem pojedynczych odstrzałów sanitarnych wykonywanych przez służbę leśną, zarządców (dzierzawców) olwodów łowieckich lub osób uprawnionych do wykonywania polowania; chodzi tu głównie o zwierzęta opuszczające swe ostoje i kryjówki wykazujące objawy chorobowe lub agresywność w stosunku do ludzi lub zwierząt,

3) przeprowadzanie polowań sanitarnych w okręgach zagrożonych w przypadku wybuchu wścieklizny, pomoru dzików lub myksomatozy,

4) wprowadzenie zakazu otwierania zwłok i zdejmowania skór z zwierząt łownych padłych lub pochodzących z odstrzałów sanitarnych w okręgach zapowietrzonych i zagrożonych,

5) zastosowanie innych szczegółowych środków zmierzających do jak najszybszej likwidacji ujawnionego ogniska zarazy zwierząt łownych.

II. Profilaktyka i nadzór weterynaryjny

1. W Dzienniku Ustaw nr 34 pod poz. 158 ukazało się nowe prawo wodne regulujące m. in. sprawy korzystania z wód, zagospodarowania obiektów gospodarki wodnej (melioracje itp.), ochrony wód. W celu zachowania przydatności wód do korzystania z nich szczególnej ochronie podlegają wody przed zanieczyszczeniem. Ustawa ustala dane, jak należy ustalać normy dopuszczalnych za-